

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS

PAR LIETAS IEROSINĀŠANU

Rīgā

2016. gada 12. maijā

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Uldis Ķinis, tiesneši Gunārs Kusiņš un Sanita Osipova,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto AS DNB Banka (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 55/2016),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu atzīt Kriminālprocesa likuma 356. panta otro daļu un 360. panta pirmo daļu (turpmāk – apstrīdētās normas) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1. pantam, 91. panta pirmajam teikumam, 92. un 105. pantam, Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas preambulā minētajam tiesiskuma principam, 6. pantam, 1. protokola 1. pantam, 12. protokola 1. pantam, Eiropas Savienības Pamattiesību hartas preambulā minētajam tiesiskuma principam, 17. pantam, 20. pantam un 47. pantam.

2. Kriminālprocesa likuma 356. panta otrā daļa noteic:

“Pirmstiesas kriminālprocesa laikā mantu par noziedzīgi iegūtu var atzīt arī:

1) ar rajona (pilsētas) tiesas lēmumu šā likuma 59. nodaļā noteiktajā kārtībā, ja procesa virzītājam ir pietiekami pierādījumi, kas nerada šaubas par mantas noziedzīgo izcelsmi vai mantas saistību ar noziedzīgu nodarījumu;

2) ar procesa virzītāja lēmumu, ja pirmstiesas kriminālprocesa laikā pie aizdomās turētā, apsūdzētā vai trešās personas ir atrasta un izņemta manta, attiecībā uz kuru tās īpašnieks vai likumīgais valdītājs iepriekš bija pieteicis mantas zudumu un pēc tās atrašanas, novēršot saprātīgas šaubas, pierādījis savas tiesības.”

Kriminālprocesa likuma 360. panta pirmā daļa noteic:

“Ja noziedzīgi iegūta manta atrasta pie trešās personas, tā atdodama pēc piederības īpašniekam vai likumīgajam valdītājam.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata lieta ir ierosināma, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. – 19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums un faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu, Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. un 6. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei, kā arī Latvijas nacionālo tiesību normu atbilstību tiem Latvijas noslēgtajiem starptautiskajiem līgumiem, kuri nav pretrunā ar Satversmi. Tādējādi pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktu persona Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā var iesniegt pieteikumu Satversmes tiesā. Pieteikumā ir norādīts uz Satversmē noteikto pamattiesību iespējamo aizskārumu. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs

iesniegt pieteikumu Satversmes tiesā, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

6. Konstitucionālajai sūdzībai jāatbilst Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktajām prasībām.

Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmā daļa noteic, ka konstitucionālo sūdzību (ieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt ikviena persona, kura uzskata, ka tai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt Satversmes tiesas likuma 19.² panta sestās daļas 1. punkts prasa pamatot, ka ir aizskartas Satversmē noteiktās pieteikuma iesniedzēja pamattiesības.

Satversmes tiesa ir norādījusi, ka jēdziens “aizskar” ietverts likumā ar mērķi norobežot konstitucionālo sūdzību no sūdzības vispārības labā. Tas prasa, lai pastāvētu pamatota iespējamība, ka apstrīdētā norma aizskar pieteikuma iesniedzēju (*sk. Satversmes tiesas 2002. gada 22. februāra sprieduma lietā Nr. 2001-06-03 2.4. punktu*). Personas pamattiesību aizskārums Satversmes tiesas likuma izpratnē ir saprotams tādējādi, ka apstrīdētā norma rada nelabvēlīgas sekas tieši pieteikuma iesniedzējai (*sk. Satversmes tiesas 2002. gada 11. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2002-07-01 3. punktu*). Personai ir jāsniedz ticams pamatojums tam, ka tiesību normas izraisītās nelabvēlīgās sekas rada tieši viņai pamattiesību aizskārums (*sk. Satversmes tiesas 2013. gada 10. maija sprieduma lietā Nr. 2012-16-01 22.1. apakšpunktu*).

No pieteikuma uz tam pievienotajiem materiāliem izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs 2011. gada 7. februārī izsolē iegādājies nekustamo īpašumu Rīgā, Ieriķu ielā 39 dz. 47 ar kadastra Nr. 01009019458. Kriminālprocesa ietvaros 2015. gada 15. jūlijā minētais īpašums atzīts par noziedzīgi iegūtu mantu, jo sākotnējais īpašnieks to zaudējis noziedzīga nodarījuma rezultātā. Pamatojoties uz apstrīdētajām normām, procesa virzītājs esot pieņēmis lēmumu par nekustamā īpašuma atgriešanu tā sākotnējam īpašniekam. Tādējādi pieteikumā ir pamatots, ka apstrīdētās normas varētu aizskart Satversmes 105. pantā noteiktās Pieteikuma iesniedzēja tiesības uz īpašumu.

Pieteikumā norādīts, ka Pieteikuma iesniedzējs nekustamo īpašumu ieguvis labticīgā ceļā, paļaujoties uz zemesgrāmatā ietvertās informācijas ticamību.

Tādējādi pieteikumā ir pamatots, ka apstrīdētās normas varētu radīt No Satversmes 1. panta izrietošā tiesiskās paļāvības principa pārkāpumu.

No pieteikuma izriet, ka personas, kas savas tiesības aizsargā kriminālprocesā un civilprocesā, atrodies vienādos un savstarpēji salīdzināmos apstākļos. Civilprocesā tiekot aizsargātas labticīga ieguvēja īpašuma tiesības, turpretim kriminālprocesa ietvaros apstrīdētās normas neparedz šādu aizsardzību, un īpašums tiek atņemts neatkarīgi no ieguvēja labticības. Tāpat labticīga ieguvēja tiesības tiekot aizsargātas, izpildot starptautisku tiesu nolēmumus. Tādējādi pieteikumā ir pamatots, ka apstrīdētās normas paredzot atšķirīgu attieksmi pret personām, kas atrodas vienādos un savstarpēji salīdzināmos apstākļos.

Pieteikumā ir norādīts, ka apstrīdētās normas aizskarot no Satversmes 92. panta izrietošās tiesības uz lietas izskatīšanu taisnīgā tiesā, jo izmeklētāja pieņemtais lēmums par noziedzīgi iegūtās mantas atgriešanu sākotnējam īpašniekam, esot apstrīdams prokuratūrā, bet nav pārsūdzams tiesā. Tādējādi pieteikumā ir pamatots, ka apstrīdētās normas varētu aizskart tiesības uz lietas izskatīšanu tiesā.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

7. Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrā daļa noteic, ka konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) var iesniegt tikai tad, ja ir izmantotas visas iespējas aizstāvēt minētās tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem (sūdzība augstākai institūcijai vai augstākai amatpersonai, sūdzība vai prasības pieteikums vispārējās jurisdikcijas tiesai u.c.) vai arī tādu nav. Savukārt Satversmes tiesas likuma 19.² panta sestās daļas 2. punkts prasa pamatot, ka ir izmantoti visi vispārējie tiesību aizsardzības līdzekļi vai arī tādu nav.

No pieteikuma un tam pievienotajiem materiāliem izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs izmeklētāja lēmumu par nekustamā īpašumā Rīgā, Ieriķu ielā 39 dz. 47 atzīšanu par noziedzīgi iegūtu mantu un tā atgriešanu sākotnējam īpašniekam esot apstrīdējis prokuratūrā. Process esot noslēdzies ar Pieteikuma iesniedzējam nelabvēlīgu Rīgas tiesu apgabala prokuratūras lēmumu, kas nav pārsūdzams.

Tādējādi Pieteikuma iesniedzējs ir izmantojis visas iespējas aizstāvēt savas pamattiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrās daļas un sestās daļas 2. punkta prasībām.

8. Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturrtā daļa noteic, ka konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās.

Rīgas tiesas apgabala prokuratūras lēmums Nr. 3/1743-15 pieņemts 2015. gada 16. novembrī. Savukārt konstitucionālā sūdzība Satversmes tiesā ir saņemta 2016. gada 14. aprīlī.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturrtās daļas prasībām.

9. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums.

9.1. Pieteikuma iesniedzēji citastarp norāda uz apstrīdēto normu neatbilstību Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas preambulā minētajam tiesiskuma principam, 6. pantam, 1. protokola 1. pantam, 12. protokola 1. pantam, Eiropas Savienības Pamattiesību hartas preambulā minētajam tiesiskuma principam, 17. pantam, 20. pantam un 47. pantam.

Satversmes tiesas kolēģija konstatē, ka iepriekš minēto normu saturs pēc būtības neatšķiras no Satversmes 1., 91., 92. un 105. panta satura. Pieteikumā nav sniegts atsevišķs juridiskais pamatojums par apstrīdēto normu neatbilstību prasījumā norādītajām starptautisko tiesību aktu normām, kā arī nav pamatots, ka tās paredzētu plašāku tiesību apjomu nekā Satversmes normas.

Tādējādi pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums par apstrīdēto normu neatbilstību Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas preambulā minētajam tiesiskuma principam, 6. pantam, 1. protokola 1. pantam, 12. protokola 1. pantam, Eiropas Savienības Pamattiesību hartas preambulā minētajam tiesiskuma principam, 17. pantam, 20. pantam un 47. pantam.

9.2. Attiecībā uz apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 1. pantam, 91. panta pirmajam teikumam, 92. un 105. pantam pieteikumā ir sniegts

Satversmes tiesas praksē atzītajiem kritērijiem atbilstošs juridiskais pamatojums. Šajā prasījuma daļā pieteikums atbilst arī pārējām Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktajām prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. pantu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

nolēma:

1. Ierosināt Satversmes tiesā lietu “Par Kriminālprocesa likuma 356. panta otrās daļas un 360. panta pirmās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam, 91. panta pirmajam teikumam, 92. un 105. pantam”.

2. Atteikties ierosināt lietu prasījuma daļā par Kriminālprocesa likuma 356. panta otrās daļas un 360. panta pirmās daļas atbilstību Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas preambulā minētajam tiesiskuma principam, 6. pantam, 1. protokola 1. pantam, 12. protokola 1. pantam, Eiropas Savienības Pamattiesību hartas preambulā minētajam tiesiskuma principam, 17. pantam, 20. pantam un 47. pantam.

3. Uzaicināt institūciju, kas izdevusi apstrīdēto aktu – Latvijas Republikas Saeimu – līdz 2016. gada 12. jūlijam iesniegt Satversmes tiesai atbildes rakstu ar lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Satversmes tiesas

2. kolēģijas priekšsēdētājs

U. Ķinis